

*Verisukulainen
Martti Koskenkorva*

Martti Koskenkorva

VERISUKULAINEN

Ensimmäinen painos

© Martti Koskenkorva

ISBN 978-952-67557-2-4

Valokuvat Ilmajoen Museo, Jaakko Koskenkorva

Graafinen suunnittelu Jaakko Koskenkorva

Oikoluku: Jaakko ja Sari Koskenkorva

Paino: Oy Nord Print Ab Helsinki Huhtikuu 2014

ESIPUHE

Tapahtumat Koskenkorvalla ja Koskenrannan sisarussarjan elämässä jatkuvat siitä mihin edellisissä kolmessa kirjassa jäätiin. Lyhyen tiivistelmän ”Tapahtui aiemmin” voit lukea kirjailijan blogista osoitteessa <http://marttikoskenkorva.wordpress.com>. Jos haluat jännittää Joonaksen ja muiden kirjan hahmojen kanssa oikein kunnolla, voit tilata kirjat itsellesi samasta osoitteesta. Koko neljän kirjan kirjasarjan ostajalle on ohittamaton tarjous niin kauan kuin vanhoja painoksia riittää!

Kirjassa ”Salattu perintö” etsittiin Könnin mestarien reseptiä raudan karkaisuun, mutta taustalla oli yleinen ahneus, joka Suomessa on pesiytynyt etenkin suurten yritysten johtoon ja erilaisiin optio-ohjelmiin. Ne saattavat syövä lailla rapauttaa koko yhteiskunnan ja järkevän päätöksenteon.

Kirjassa ”Valmistettu Koskenkorvalla” käsitellään Koskenkorvan viinatehtaan osuutta siihen, että Suomen teillä ajaa tälläkin hetkellä kymmeniätuhansia ihmisiä alkoholin vaikutuksen alaisena. Ihmisten oikeustajuun ei mahdu, että kun tapat juovuksissa autolla liikenteessä toisen ihmisen, lieventäviä asianhaaroja löytyy aina runsaasti.

Niinpä kirjassa pieni joukko ottaa oikeuden omiin käsiinsä vääryyden korjaamiseksi. Sattumalta Koskenkorvan tehtaalta löytyy sodanaikainen kätkö, jonka vuoksi tilanne karkaa käsistä niin paikalliselta poliisilta kuin Supoltakin.

Kirjassa ”Takaaja” mietitään pienen valheen kasvamista pankin holvissa sellaiseksi, ettei sitä enää hallita. Koko elämä on vain lumipallon lailla kasvavan valheen peittelyä, vaikka se voisi ratketa onnellisesti heti, kun koko totuus tuotaisiin esiin.

Vanha totuus kuuluu: jos ottaa taatakseen, ottaa maksaakseen. Se varjostaa kaikkia pankkikriisejä, jotka seuraavat toisiaan yhtä varmasti kuin Kyrönjoki tulvii valtoimenaan aina muutamien vuosien tai vuosikymmenien välein. Se voidaan ennustaa ja arvata, mutta sitä ei voida estää. Vahinkoja voidaan vähentää ja niiltä voidaan suojautua. Pahimmat vahingot kärsivät silti aina samat tahot: alavalle paikalla talonsa rakentaneet ja lainojen takaajat.

Könnit vakuuttivat taidoillaan ja keksinnöillään koko Suomen. Heidän osaamisensa on hyödynnetty myös globaalisti. Se ei kuitenkaan tapahtunut perinteisellä kaavalla isältä pojalle ja uskomuksella, että pojasta polvi paranee.

Aina ei huomata, että esi-isien hyvät geenit periytyvät myös isältä tyttärelle ja jos aviopuolison puolelta tulee niitä tukevaa uutta verta sukuun, voi lopputulos olla vielä parempi. Mestareiden risteyttämä sukupuu kasvattaa aivan valtaavan lopputuloksen.

Mutta missä ja kenen toimesta? Ja ennen kaikkea, kenen hyödyksi?

PROLOGI

Sukututkimus on yleistynyt ja se on vienyt monet mukanaan. Kirkonkirjat on saatu sähköiseen muotoon ja mikrofilmit kaikkien selailtavaksi netissä.

Monet ovat ensin harrastepohjalta lähteneet tutkimaan sukuaan taaksepäin isoisoisiin ja -äiteihin, mutta kun mennään tarpeeksi taaksepäin alkaa virheidä todennäköisyys lisääntyä moninkertaiseksi.

”Jos talosta samana vuonna maksoi vuotuisveron yksi ja kymmenysveron toinen, kumpi kirjataan isännäksi? Entä jos ruotu- ja väenottoluetteloihin kirjattiin eri isäntä kuin veroluetteloihin?” Näin pohti sukututkija Tapio Piirto tutkiesaan Könnin kellomestarien esi-isiä.

Kun monessa talossa isänniksi mainitaan samojen etunimien yhdistelmiä, voidaanko sukujen esi-isät johtaa väärään taloon ja väärään sukupuuhun?

Uusimpana keinona omien sukujuurien jäljittämiseen on tuonut DNA-tutkimus, joka voi johdatella esi-isien jäljille tai poistaa joitain oletuksia epätodennäköisinä. Tässäkin tutkimuksessa on vaaransa ja moni jättää tulokset julkistamatta, jos toteaa kuuluvansa samaan haploryhmään kuin Hitler tai Berlusconi.

Mutta löytyvä hius voi johdattaa tutkijan suoraan maaliin ja kadonnut sukulainen tai hylätty lapsi voivat löytää verisukulaisensa.

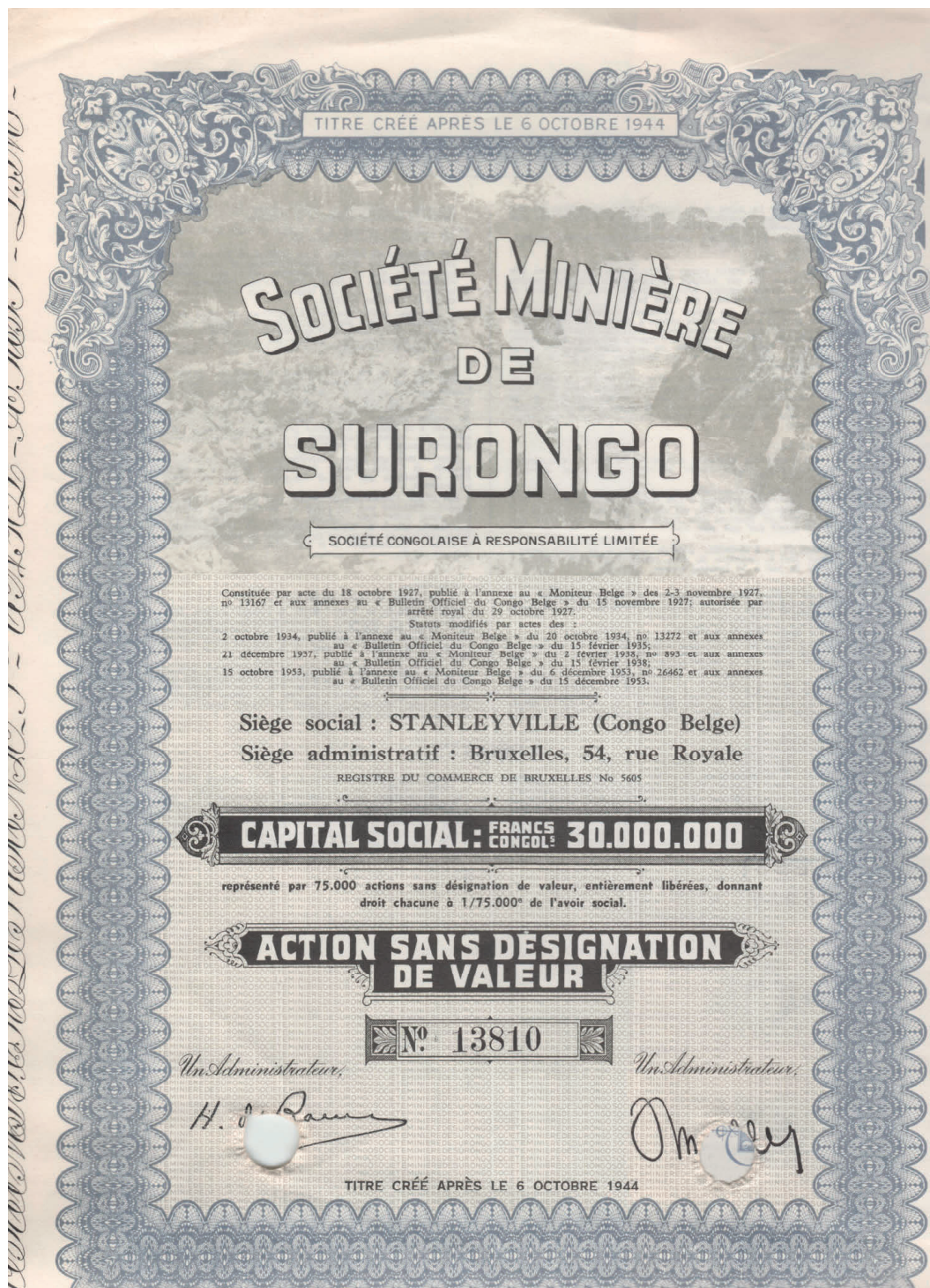
Tietokone on mahdollistanut paljon nykyisestä hyvinvoinnistamme ja sitä kautta myös robotit tulevat seuraavaksi lisäämään elintasoja ja vapaa-aikaa.

Molempia kuitenkin voidaan myös käyttää vääriin. Hakkerit ja atk-ammattilaiset ovat jatkuvassa kilpajuoksussa siitä, kumpi pystyy näyttämään paremman totuuden ja olemaan riittävän uskottava voidakseen tehdä haittaohjelmilla rahaa tai vain tuhotakseen jo valmiiksi saatuja rakenteita.

Tai kerätäkseen laittomasti tietoja, jonkun puolesta, jotakin toista vastaan. Vakoiltu on maailman sivu ja tänään se on helpompaa kuin koskaan.

Nämä toisistaan näennäisesti hyvin erilaiset asiat alkavat punoutua ongelmaksi, jossa taas tarvitaan koko Koskenrannan sisarusarjan ja jälkipolvien osaaminen. Unohtamatta nyt mitenkään Joonasta, Liisaa, Kerttua, Kaarina Rinnemaata tai muita edellisten kirjojen mielenkiintoisia hahmoja, joista osa on faktaa ja osa fiktiota!

Missähän se raja nyt tällä kertaa taas meneekään?

I OSA: SUURONTTI

1.Joonas Pakarinen

Joonas oli edelleen hoikka, kuten seitsemän vuotta sitten Koskenkorvalle ensi kertaa tullessaan. Tukka ei kasvanut enää valtoimenaan ja parrastakin oli luovuttu jo vuosia sitten. Viimeiset vuodet olivat vanhentaneet Joonasta kuitenkin enemmän kuin kalenterista saattoi laskea.

Ylitalon päärakennuksen remontti oli saatu valmiiksi. Myös ulkokartanoita oli kohennettu. Uudesta päärakennuksesta Joonas oli luopunut jo siinä vaiheessa, kun ensirakkaus Eija Koskeen katosi talven viimaan.

Joonas oli perustanut kantatie 67:n varteen kellosepänliikkeen, jossa korjauksen rinnalla toi maahan kelloja ja niihin liittyviä tarvikkeita. Myös lahjatavaroita ja urheilukilpailuissa jaettavia pyttyjä ja mitaleja oli tarjolla. Kelloseppätoiminnan rinnalla hän viljeli Erkiltä ja Maijalta perimäänsä Ylitalon tilaa.

Joonas kokosi aamiais- ja lounasastioita astianpesukoneeseen. Taisi mukana olla myös tv:n ääressä nautitun iltapalan kuppeja. Tällaista tämä poikamiehen arki oli alkanut olla viimeisten vuosien aikana.

Laitettuaan astiat koneeseen hän jälleen kerran pysähtyi astiakaapin päällä olevien kuvien ääreen. Kuin eilisen päivän hän muistaa hetken, kun Erkki haki hänet Shellin luota ja he yhdessä astuivat ensimmäisen kerran tähän tupaan. Maija oli punaposkisena hellan ääressä ja toivotti Joonaksen tervetulleeksi tavalla, josta hän heti tunsu tulleen kotiin.

Sen jälkeisistä hetkistä oli hyviä ja hyvin huonoja muistoja: Könnitutkimuksesta, Erkin opetuksista ja kokeista, vierailuista poikakerhon kokouksissa tai yhteisistä saunahetkistä.

Ja kuinka kaikki päättyi Erkin ja Maijan murhiin. Niitä luultiin ensin luonnollisiksi kuolemiksi hirvimetsällä ja taloon peräkammarissa, kun sokeritautia ja sydänoireita ei maltettu hoitaa. Kun ne sitten oli pitkänkaavan kautta todettu murhiksi, olivat lehtimiehet keksimässä Joonasta murhaajaksi. Motiivihan oli, hänhän peri testamentilla molemmat, mutta onneksi ei tilaisuutta. Murhaajan palkkaajaksikin Joonasta epäiltiin ja Suomen suurimman yrityksen ForumArticumin vasikaksi ja Könnisäätiön kavaltaajaksi.

Kylmät väreet menevät vieläkin Joonaksen selkäpiitä pitkin, kun hän muistelee, miten kaikki oli päättyä todelliseen katastrofiin. Ilman Koskenrannan sisarusten apua niin varmasti olisi käynyt. Oikeusmurhan arkkitehdiksi olisi silloin tullut Hesarin kunnianhimoinen lehtimies, kuten niin monta kertaa aikaisemminkin oli käynyt ja tulee vielä käymään monta kertaa.

Joonasta oli peloteltu ja varoiteltu naapuritilan, Koskenrannan Martin ja Elinan halusta laajentaa tiluksiaan Ylitalon mailla. Totuus oli siinäkin varsin toisenlainen. Ilman heidän apuaan Joonas tuskin olisi saanut tarvittavaa alkuoppia maanviljelykseen ja olisi varmaan jo luopunutkin tilasta.

Sana "alkuoppi" pysäyttää Joonaksen ja tahtomattaan hän punastuu kuin teinityttö ensitreffeillä. Lämmin aalto korvaa äskeiset kylmät väreet ja vaikka vuosia Joonas oli tuntenut tehneensä väärin, oli juhannuskohtaus yläkerran kammarissa - yhdessä naapuritilan emännän Elinan kanssa - kuitenkin niin rakas muisto ja vahva kokemus, että Joonas kantaisi sen hautaan. Vaikka oma emäntä joskus vielä löytyisi.

Nopeasti Joonas krökkyää hellan pesän viimeiset kekäleet, sulkee pellit, katsahtaa tuvan peräseinältä könniläisen näyttämää aikaa ja kiiruhtaa eteiseen. Jo suljettu Könnitutkimus avataan uudelleen. Kellomuseon johtaja on jäänyt eläkkeelle ja ottaa tänään vastaan Könnisäätiön apurahan tutkimuksen jatkamiseksi siitä, mihin Joonas sen päätti.

Toisaalta Joonas oli tyytyväinen, että tutkimus jatkuu. Ehkä vielä löydetään sellaista uutta, että myös hänen löytämänsä raudan karkaisun resepti saataisiin hyödynnettyä. Kiista kiinalaisten kanssa ei ratkea ilman uutta näyttöä.

Toisaalta Joonas tunsu mustasukkaisuutta Veikko Ahonlaitaa kohtaan, kun tutkimusta voitiin nyt jatkaa paljon paremmista lähtökohdista kuin hänen aikanaan. Hän oli kuitenkin päättänyt avustaa Veikkoa kaikin keinoin, sillä ilman Veikkoa myös hänen oma löytönsä olisi jäänyt piiloon.

Samassa Joonas uudelleen hätkähtää mielessä jatkuvasti vellovaan ajatukseen ja apatia palaa mieleen, kun hän päättelee, että silloin myös Erkki ja Maija saattaisivat vielä olla elossa?

2. Koskenrannan sisarukset

Ilmajoen pitäjä on päättänyt uudessakin kuntajaossa pysyä itsenäisenä ja Koskenkorvan kylä on pitäjän itsenäinen ja itsepäinen teollisuustaaajama, jonka itsenäisyyttä ei keinotekoisesti kuntarajat horjuta. Kylä rakentuu Altian Koskenkorvan viinatehtaan ympärille, molemmin puolin Kyrönjokea. Joen läntiseltä puolelta katsottuna Koskenrannan kantatila, numeroltaan 3, sijaitsee kalveen eli varjon puolella ja sieltä katsottuna lännen puoli on auringonlaskun seutukuntaa.

Koskenrannan tilaa oli sukupolvien ajan viljellyt Könnin kellomestareiden jälkeläisiä, nyt kahdeksannessa polvessa. Martti ja Elina Koskenranta olivat luopuneet maitotaloudesta kolme vuotta sitten ja heidän poikansa Jaakko vaimonsa Sarin kanssa olivat kuluvan vuoden alussa ottaneet tilan nimiinsä. Sari toimi terveystarkastajana JIK-kuntayhtymällä ja Jaakko oli Nokia-vuosiansa jälkeen perustanut oman yrityksen, 11 Latoa. Nimi juontui Koskenkorvapullon etiketistä, jossa perinteisesti oli aina ollut juuri yksitoista latoa. Sen puitteissa hän tuotti ohjelmia älykännyköihin ja hoiti edelleen sivutoimisesti Könnisäätiön asiamiehen tehtäviä ja aloitteli siis myös tilanpitoa.

Lapset Siiri, Taimi ja Kaapo olivat jo tottuneet laajaan puutarhaan ja kirmasivat pihapiirissä vierailen milloin puutarhatalolla Riston ja Marin luona tai päärakennuksen salin puoleisessa päässä isoisää, mummia ja pikkuleipäpurkkia katsomassa. Museovieraat saivat myös seurata sanavalmiin Siirin selostuksia tai mielikuvitusrikkaita Taimin tarinoita. Kaapolla eivät sanat vielä olleet hallussa ja hän odotteli siksi oman roolinsa muotoutumista perheyhteisössä.

Martti oli usein todennut, että oman pojan Jaakon ensimmäiset vuodet olivat jääneet kovasti pelto- ja navettatöiden jalkoihin, joten nyt saattoi ottaa niitä vuosia takaisin. Elinan mielestä Martti kyllä vieläkin yritti keksiä monenlaisia menoja tarpeelliselta ja kiireelliseltä näyttääkseen, mutta ”rauhottumista” oli kyllä tapahtunut, vähissä määrin.

Martin veli Risto oli muuttanut vaimonsa Marin kanssa päätalolta puutarhataloon tehdäkseen tilaa Jaakon ja Sarin perheelle. He jatkoivat edelleen erilaisten vakoilu- ja seurantalaitteiden kehittelyä ja avustivat myös CIA:ta ja Supoa, vaikka yhteydet etenkin viimeksi mainittuun olivat aikaisempien tapahtumien aikana melkolailla haalistuneet.

Pienoisrautatieharrastajien pyhiinvaelluskohde päätalon vintillä odotti Jaakon lasten innostumista aiheeseen, katseet olivat siis ehkäpä Kaapossa. Vain vakoilulaitteet oli siirretty puutarhatalon kellariin, jonka vaiheista voisi kirjoittaa aivan oman romaanin.

Mari oli päässyt mukaan toimintaan, oikeastaan sattumalta, kun hänet palkattiin Supon toimesta vakoilemaan entisen poikaystävänsä Pentti Koskenrannan epäilyttäviä bisneksiä ja Pietariin suuntautuvan matkan todellista luonnetta. Tässä tehtävässä Mari oli tutustunut Ristoon ja innostunut sekä miehestä ja etenkin hänen salaperäisestä elämästään niin paljon, että suhde Penttiin katkesi samalla, kun Pentti katosi salaperäisesti.

Ilman katoamista ja arveltua menehtymistä Mossadin kuulusteluissa, Risto ei varmasti olisi kehdannut vastata Marin tunteeseen, mutta tilanne meni kuitenkin sitten näin. Risto oli ymmärtänyt, että Pentti oli hyväksynyt tilanteen, sillä hänen toimensa olivat kuitenkin kaikenkaikkiaan olleet niin rikollisia vaimoaan, pankkia, sukua ja itseäänkin kohti, että onnellista loppua asialle ei voinutkaan tulla.

Pentti-veli nousi masennuksestaan ja itsetuhoisista ajatuksistaan kirkkaalla Lapin purolla diakonissa Eilan rohkaisemana ja he viettivät aivan omaa elämänsä Espoossa. Sisaruksien olivat useasti pyytäneet Penttiä palaamaan suvun piiriin, mutta tapahtumat itsemurhan tehneen vaimonsa Marjutin kanssa olivat liian syvä juopa. Sitä pahensi myös Pentin syyllisyyden tunne sekä isän että äidin kuolemiin liittyen.

Sisaruksista Katri muutti äidin kuoleman jälkeen pois puutarhatalosta ja asuu nyt Seinäjoella jatkaen lakinaisen uraa oman lakitoimiston nimissä, eläkeikää odotellessa.

Veli Aatto oli jo jäänyt eläkkeelle Maatalousvirasto Mavin tarkastajan virastaan ja vietti suurimman osan vuodesta Marbellassa golfia pelaten.

Martti lukee Elinalleen Aaton tekstiviestin, jossa hän totuttuun tapaan raportoi vuoden kierron tulleen siihen pisteeseen, että taseitusta testataan taas muutama kuukausi etelän lämmössä.

”Toivotaan, että säät ovat suotuisia maanviljelijöille ja EU-tuet säilyisivät sellaisilla tasoilla, että se vielä jopa kannattaisikin?”

”On se tuo Aaton elämä sitten helepon olosta. Olisko sitä sittenkin pitänyt pysytellä vain poikamiehenä..?” Martti kommentoi Aaton viestiä.

”Suus kiinni! Ajattele nyt noita lastenlapsia ja tätä miljöötä, joka on rakentunut meidän työllä! Aaton elämäs ei oo mitään niin suurta ja ikuusta. Hakata nyt kuukausikaupalla, kepillä, pientä palloa, olemattomahan reikähän. Joutilaitten hommia. Ettes häpeä!”

Martti huomaa, että Elina on oikeasti tosissaan ja päättää aiheen käsittelyn ja toteaa:

”Meillä on nyt se Könnipalaveri tuolla Kosken Kevarissa. Sen jälkeen menähän klapiokkään Ylitalolle, jos saadaan maamiesseuran klapiokones kuntoon.”

”Joo, joo, kiirusta pitää täälläkin!” Elina huutaa vessasta, jossa on vaihtamassa Kaapon vaippaa, jossa oli taas sellaanen kunnon selkápaska. Puolet vaatteista pesuun ja poika suihkuun.

3. Kosken Kevarissa kevätkesällä 2013

”Kevättuluva oli ollut melekoonen. Vertaalukohtaa piti kattella 80-luvulta, jolloon tulvasuojelutyöt olivat vielä kesken. Eli iliman noiren töiren loppuunsaattamista olis Ilimajoen keskustas, Alapääs, kastuttu torella pahoon.”

Kosken Kevarin rakenteet, entisöidyn Pukarankosken törmällä, olivat nekin jonkun verran kastuneet. Toimintaa piti hetkeksi myös supistaa, kun ”alettiin epäällä, notta koko rakennus saattaa lähtiä jäiren mukana alajokia kohoren.”

Kellomuseon johtajan tehtävästä vuoden vaihteessa eläkkeelle jäänyt Veikko Ahonlaita kuunteli ilolla soljuvaa murretta, kun Kevarin vanhaemäntä Päivi Koskenranta muisteli kevään tapahtumia.

Kosken Kevari oli Koskenrannan sisarussarjan komisarion Jorma Koskenrannan ja vaimonsa Päivin elämäntyö. He olivat luoneet yrityksen käytännössä tyhjästä tulvatöiden loppuunsaattamiseen liittyneen Pukarankosken entisöinnin jälkeen. Koskenrannan ja Västilän myllyt sekä vanha Yläpään Meijeri olivat heränneet uudelleen henkiin.

Virallisesti molemmat olivat jo eläkkeellä, Jorma jopa kaksinkertaisesti. Jorman oikeudentaju oli kärsinyt liian kovan kolauksen Könnin reseptin ja Koskenkorvan tehtaan valtauksen yhteydessä. Hän oli jäänyt pois poliisin palveluksesta ja autteli sen jälkeen vaimoaan matkailuyrityksen talonmiehen tehtävissä. Viime aikoina myös yhteistyö veli Riston yrityksen kanssa oli liisääntynyt. Päivi oli luovuttanut yritystoiminnan tyttärensä Eevan tyttäreille Annalle, jonka sisäänajo oli jo mukavasti loppusuoralla. Kaikki olivat tyytyväisiä siihen, että yksi polvi jätettiin väliin ja Eeva jatkoi vielä ravintolatoimintaa Helsingissä ja siitä siirrettiin vain ”luomu” Annan mukana Koskenkorvalle.

Kahvipöydän äärelle oli siis kokoontunut tuttu joukko miettimään uudelleen Könnin kelloseppien syntyjä syviä.

”Kyllä aika juoksee, vaikka kellomestariikin sen kyllä todistaa, ettei se etene kuin 24 tuntia vuorokaudessa, mutta kaukaiselta tuntuu se aika, kun tulin tänne Koskenkorvalle ja Ylitaloon selvittämään Könnin reseptiä...”

Joonas olisi selvästikin vielä jatkanut muistelua, mutta jokainen huomasi, kuinka pala nousi Joonaksen kurkkuun ja ääni katosi, kun olisi pitänyt jatkaa Maijasta ja Erkistä, joiden luona Joonas silloin asui.

Joonas oli jälleen tänään päätynyt ajatukseen, että hänen etsimänsä salaisuus johti molempien murhaan. Haavat olivat edelleen avoimet ja väri vaihteli Joonaksen kasvoilla. Jaakko Koskenranta katsoi parhaaksi jatkaa, että Joonas saisi aikaa toipua:

”Kohtalo on sellaanen, että sitä voi vain vähän muuttaa etukäteen, muttei lainkaan jälkikäteen. Koen itse aivan samanlaiset tuskat sinun kohtalosi vuok-

si, kun jouduit todella typerän päätökseni ja virheellisen tiedon vuoksi todelliseen vaaraan ja sait elinikäisen vamman kehoosi siellä Pietarissa. Eikä sitäkään tuskaa yhtään auta se, että äitini ja isäni sinut sieltä pelastivat minun ollessa vain sivustakatsojana!”

Joonaksen tunnekuuhu oli jo selvästi rauhoittunut ja monet tapahtumat vyöryivät nyt kaikkien pöydän ympärillä istuvien mielessä ja jokainen mietti kuumeisesti miten keskustelua jatkaisi.

Päivi Koskenranta kaatelee lisää kahvia ja tyrkyttää uuden yrittäjän Anna Korkeasaaren leipomaa toscakaakkua erityisesti Veikolle, joka oli juuri ehtinyt sitä kovasti kehua.

”Kattokaa ny kuinka nuaret osaa, kun niille vaan antaa maharollisuuden. Annan äitee Eeva osas olla fiksu ja siirsi yrittäjyyren suoraan seuraavalle polvelle, luomun kera! Nyt mun ei tarvi muuta ku vierestä kattua, kun Anna osaa jo melekeen kaikki, melekeen yhtä hyvin, jos vaikka jo paremminkin, ku minä monen vuoren yrittämisen jäläkehen.”

”Kyllä mun maanviljelys on vielä aika hakuuses ja isä-Martin ohojeeren varas. Mutta tuosta Joonaksesta on kehkeytynyt varsinaanen jyväpulttu, muutamias vuores, eli peräs tullahan!”

Jaakko Koskenranta jatkoi keskustelua, johdatellen sitä pois menneestä ja katkeristakin hetkistä, jolloin paikallaolijoista useamman henki oli ollut hiuskarvan varassa.

”Kuinkas sä Veikko nyt oot aikonut jatkaa tuota Joonaksen tekemää selvitytyötä? Nyt kun on aikaa ja tuntuva stipendi Könnisäätiöltä luvassa?”

”Lyhyesti voisin sanoa, että nyt on löydetty aivan uutta tietoa, joka avaa täysin uusia mahdollisuuksia mm. löytää sukuun uusia mestareita. Ilmajoen Museon vanhasta matka-arkusta, jota ei ollut aiemmin liitetty mitenkään Könnisiin, löytyi mielenkiintoisia asiakirjoja. Ne olivat jonkinlaisia muistiinkirjoitettuja tarinoita, jotka viittaavat toisen polven mestarin Juho Könnin tyttäreeseen ja Ruotsista tulleeteseen seppämestariin, joka oli Vallooni. Paperit viittaavat myös siihen, että Maria ja tämä Jean Boirro, joka esiintyi Suomessa salanimellä Mårten Erikinpoika, olisivat muuttaneet Vaasan kautta Ruotsin Eskilstunaan. Sinne on jo meillä kutsu olemassa ja museonjohtaja oikein odottaa meitä sinne, siis minua ja Mestari Könni Martti Koskenrantaa.”

Veikko oikaiseen vartensa ja ajattelee jo nousta oikein ylös kertoakseen asian juurta jaksain, kun Kevarin ulko-ovi aukenee ja sisään astuu Esa Perälä, avulias isäntämies Tiilitien varrelta.

”Se olis ny se maamiesseuran klapikones lyönnis ja terä uusittu, jotta kukas sitä nyt lähtikään klapin tekoon?”

”Ota ny aluuksi kuppi kahvia ja paluunen Annan kakkua, niin saatta sitten lähtiä Ylitaloolle, sieltähän te poijaat ootta aikonut klapien teon aloottaa?”

Päivi rooraa Esaa kahvipöytään ja Anna tuo ison tassin kaakkua ja saa Esan naaman melkoiseen virneeseen.

”Taitaa tuo äiteemuori levitellä moistakin juttua mun makianhimosta, vois sitä kakkumäärää nyt eres vähä suhurittaa..”

Puheestaan huolimatta Esa lastaa pari isoa palaa lautaselle ja katselee tarkemmin ympärilleen ja hänen kysyvään katseeseen Martti kommentoi:

”Meillä on täs sellaanen muisteluhetki, kun tuo Veikko Ahonlaita on tullut uurestaan avaamaan nämä tutkimukset Könnin mestareista, kun on saatu esiin uutta langanpäättä mitä kerää!”

Esa mutustaa kaakkua ja nyökkää, jolloin Risto Koskenranta ja vaimonsa Mari nousevat ylös.

”Meidän pitää mennä ny työn peräs puutarhataloolle. Taitaakin olla paree, että Veikko valmistelee vähän asiaa ja pidetään sitten vaikka meillä oikeen kunnon luento asiasta lähipäivinä ja ammutaan sitten tutkimuksen lähtölaukaus.”

Veikon on vaikea luopua jo huulille nousseesta selonteosta, mutta Riston kommentti nostattaa Veikon etusormen ylös ja hän huoahtaa:

”Ollis ollukki – vai miten se nyt murteella menee. Keritäänhän tässä. Voin vaikka vieraila tuossa naapurissa Kaarina Rinnemaan luona, koska siellä ne salapoliisit, Varestakin paremmat, Liisa ja Kerttu ovat taas kyläilemässä. Tiedä mikä murha siellä nyt selviää?”

”Ei pitääs Veikko maalata piruja seinälle!” Päivi toruu ja katsoo sivusilmällä Joonasta, joka on keräämässä työvaatteitaan nurkasta yhdessä Jaakon kanssa. Joonas ei kuitenkaan kuullut kommenttia.

”No me mennähän nyt klapin tekoon ja tuu vaan isä mukahan. Eihän sitä oikiankokoosta ja hyvänlaatuusta klapia synny iliman Mestari Könniä!” Jaakko viisastelee.

Yhtäkkiä tupa oli taas tyhjä. Päivi istui huoahtaen pöydän ääreen ja Anna istui häntä vastapäätä ja molemmat joivat kahvia ääneti. Toscakakkukaan ei tehnyt kauppaansa.

”Ethän aavistele mitään?” Anna kysyy varovasti.

”No jaa, vanahojen kaiveleminen ei kyllä ikinä oo tuonu ku ongelmia. Se murhaaja, joka täällä asui ja jonka Kerttu paljasti, vieläkin kummittelee tuolla meijerin yläkerrassa.” Päivi vastaa vakavana ja kerää kupit ja lähtee keittiöön. Annan puhelin soi.

”Kosken Kevarissa emäntä puhelimessa...”

Arkinen työ jatkuu.

Veikko vilkaisi kelloa, joka näytti lähes neljäätoista. Aikataulussa ollaan. Hän vaihtoi kukkapuskan toiseen käteen ja kohensi olkalaukkuaan, jossa kannettava tietokone kulki mukavasti mukana, vaikka se painoikin vielä tuplasti sen, mitä uudet versiot.

Kaarina Rinnemaa oli portailla vastassa, ei pelkästä vieraanvaraisuudesta, vaan polttamassa Klubi-tupakkaa, josta pahasta tavasta oli lopuksi päättänyt olla luopumatta.

”Kun nyt ikää on jo liki kahdeksankymmentä ja olo normaali niin miksi kiusata tuttua ihmistä?” oli Kaarina usein sanonut ja samoin sanoin toivotti nyt Veikon tervetulleeksi rivitalo-osakkeeseensa.

Liisa ja Kerttu istuivat olohuoneen sohvalla ja katselivat Matlocin uusintaa parinkymmenen vuoden takaa. Jakso oli tuttu ja ratkaisu ainakin Kertun mielestä aivan liian teennäinen ollakseen todellisesta elämästä.

”Tytöt täällä taas ratkoo murhia ja mysteereitä?” Veikko aloittaa ja ojentaa kukkapuskan Kaarinalle.

Kahvinjuonnin lomassa muisteltiin menneitä ja keskusteltiin laajasti nyky-päivä ja mennyt aika sujuvasti sekoittaen ja keskustelu polveili diakonipiiristä Syyrian sariinikaasuun.

”Vaikkei mulle mitään kerrottu ja vain joitakin on asian suhteen valistettu ja vaitiololupauksia otettu, mutta sanokaa mun sanoneen, että tuossa Koskenkorvan tehtaan valtauksessa oli kyllä muutakin kuin rattijuoppojen rangaistuksien koventaminen”, Kerttu töksäyttää.

”Miten se sinulle nyt Syyrian sariinikaasusta mieleen tuli?” Veikko kysyy leppoisasti.

”Siitä sinä sitten voitkin vetää jo omia johtopäätöksiä, mitä siellä rajanpinnassa räjäytettiin. Viinaahan nyt tuodaan aivan julkisesti samanlaisia määriä aivan omaan käyttöön Tallinnan laivalta. Joten jotain muuta siinä jahdattiin, uskokaa vain mua!”

Kaarina kerää kahvikuppia pois ja tekee tilaa Veikon tietokoneelle. Veikko avaa koneen ja kaivaa esiin tiedoston, johon on koottu ne asiakirjat, jotka löytyivät Ilmajoen Museon matka-arkun salalokerosta, kun sitä siirrettiin siivouksen yhteydessä.

Veikko ajatteli, että tytöt voisivat hyvinkin päätellä asiakirjoista jotain sel-laista, jota hänelle ei tulisi mieleen. Siinä Veikko oli aivan oikeassa.

Samassa Veikon puhelin soi ja Ilmajoen Museon talonmies Samppa Niinistö soittaa.

”Moon keränny ne sun pyytämäs kirjeet pariin pahvilaatikkoon. Ne ovat sitten aivan sekaasin ja toivoosin sen verran kökkäapua, notta jos niitä luette läpi, niin laittakaa ne nyt johonkin järjestykseen. Olisko aikajärjestys selevin. Laitoin siihen mukaan tyhjiä pahviarkkeja, joihin voitte merkitä vaikka vuosiluvun.”

”Hyvä, mä lähden niitä heti hakemaan, mulla on tässä kolmen rouvan tal-
kooporukka, joka osaa varmasti laittaa kirjeet aikajärjestykseen ja vaikka vielä
aakkosiinkin.”

Veikko nousee ylös ja kertoo olevansa hetken poissa. Käykää läpi ne tari-
nat ja kertokaa sitten mitä teille tulee niistä mieleen.

Kehotus kaikui kuuroille korville, kolme paria jännittyneitä silmiä luki tieto-
koneen ruutua herkeämättä.

4. Ilmajoen Könnillä huhtikuussa 1804

Maria Könni istui tienviereen kerättyjen kivijalkakivien päällä ja paleli. Kevättalvi oli ollut kylmä ja kevään merkkejä ei vielä juurikaan ollut ilmassa.

Hän odotti veljeään Jaakkoa, joka oli tuomassa Jalasjärveltä uutta seppää, jonka oli tarkoitus opettaa veljeksille lisää vasken taontaa. Kylmästä ilmasta huolimatta lämmin aalto lävisti Marian, kun hän muisteli miten oli tavannut Valloonien sukua olevan Jean Boirron sisarensa Marketan hautajaisissa. Hän oli toisen sisarensa, Liisan, kanssa kilpaillut Jeanin huomiosta ja Maria oli vetänyt pidemmän korren.

Jeanin isoisä oli kuuluisa Vallooni Jean Rochie, jonka maineikkaan uran katkaisi rikottu kontrahti ja velkaantuminen eri ruukkien omistajille. Lopuksi hän oli joutunut pakenemaan velkojiaan.

Pojat eivät voineet enää kantaa isänsä nimeä vaan ottivat ensiksi nimekseen Boirro, mutta kun sekin viittasi Valloonisukuihin olivat heidän lapsensa ottaneet uusia peitenimiä. Marian veljetkin tunsivat hänen mielitettynsä nimellä Mårten Eerikinpoika, joka olisi syntyperältään ruotsalainen ja siellä oli oppinut vasken taonnan.

Maria ja Mårten eli siis Jean olivat päättäneet karata Ruotsiin heti, kun ovat saaneet kokoon tarvittavan alkupääoman. Jean oli arvioinut sen vievän muutamia vuosia.

Nuoret olivat vaihtaneet kirjeitä salaa Marian vanhemmilta ja Jeanin hakeutuminen Könnille sepäksi ei siten ollut sellainen sattuma kuin veli Jaakko uskoi.

Maria huomaa hevosen lähestyvän Vaivaistennevalta päin, mutta kyydissä on vain yksi mies. Hetkeä myöhemmin hän tunnistaa isänsä ja menee avaamaan hänelle porttia.

”Älä tyttö hyvä palelluta itseäsi kevätkylymään, siitä saa kuoleman taurin, muistathan sisartasi, Jumala hänet armahtakoot!” Juho Könni moittii näennäisen ankarasti tyttärtään. Maria oli nyt hänen ainoa tyttärensä, kun Liisa oli mennyt naimisiin Johan Latomäen kanssa ja muuttanut Kauhavalle. Juho toivoisi Marian löytävän hyvän puolison lähistöltä ja tuovan siten uutta työvoimaa Könnille.

Hänen vanhimmat kaksi poikaa ovat töissä kellonteon ja maanviljelyksen parissa ja nuorimmat kolme kovasti tulossa mukaan, kun ikää kertyy. Sekä tila että kellotuotanto ovat laajentuneet laajaksi toiminnaksi varsin lyhyessä ajassa.

”Vieläkö olette katkera, kun kartanoiden aateliset ja kirkonmiehet perustivat joulukuussa sen Ilmajoen Maamiesten seuran, eivätkä ottaneet Teitä mukaan?” Maria vastaa isän moitteisiin kysymyksellä, jonka tietää isälle tärkeäk-

si. Juho ei kuitenkaan jaksa nyt asiasta innostua. Arvaten miksi Maria on portivahtina näin kylmässä säässä, hän toteaa lähtiessään:

”Kertoivat, että Jaakko on jäänyt ruotsalaismiehen kanssa Luopajarven pajalle korjaamaan jotain höyrykonetta.”

Maria vastaa kädennostolla ja lähtee kävelemään Könnin vasaralaitosta kohden, jota oltiin juuri virittämässä taontakuntoon ennen kevättulvien tuloa.

Sisarussarjan nuorimmat - Matti 12, Esa 9 ja Salomon 4 vuotta - olivat pihalla leikkimässä. Marian jälkeen syntynyt Juho oli vain kaksi vuotta Mariaa nuorempi, siis 22-vuotias, mutta jo kovasti tapaillut toista Mariaa eli Maria Ojalaa, vaikka Maria oli vasta 19-vuotias.

Uudestaan Marian kasvoille nousee hymy ja viimasta huolimatta posket punehtuvat, kun hän miettii ehtiikö Juho vihille ennen kuin he karkaavat.

”Me teemme vielä jotain suurta, kun pääsemme aloittamaan puhtaalta pöydältä. Täällä kylillä minä olisin vain Könnin tytär ja puolisoni liittyisi vävynä oppipoikien ja avustavien työmiesten pitkään ketjuun. Jean ei kestäisi sitä!”

Vuosi 1810 oli vain yksi vuosi Marian ja Jeanin pitkässä piinassa, kun rakastavaiset eivät voineet julkaista suhdettaan.

Suhde oli oikeastaan jo monessakin vaiheessa katkeamispisteessä, kun Jean oli ryhtynyt omatoimisesti valmistamaan Könnien kilpailijana viinaa Koskenkorvalla sijaitsevassa Rannon talossa, josta Könnien suku oli kotoisin. Tila oli joutunut kruunulle maksamattomista veloista. Jean yritti nyt uudella tuotannolla antaa lisää elantoa talossa asuville veljeksille ja itselleen.

Jeanin pitkät poissaolot ja matkat markkinoille viinaa myymään olivat pahentaneet Marian mustasukkaisuutta, vaikka sille ei tiettävästi ollut mitään aihetta. Maria oli jopa setänsä kautta yrittänyt vakoilla Jeanin puuhia Kristiinan markkinoilla.

Tämä viinankeitto oli tullut esille sen jälkeen, kun veljekset olivat huomanneet Jeanin oppivan vähän liiankin nopeasti kaikkein tarkimmin varjellut salaisuudet. Hän oli jopa alkanut opettaa mestareita. Tämän vuoksi hänet oli sijoitettu toisarvoisiin tehtäviin, lähinnä takomaan tankorautaa tai valamaan kellon ratasaihioita.

Kun mestarit viimeistelivät kalenterikelloja, ei Jean päässyt toimitusta seuraamaan.

Tätä Jean ei kestänyt, vaan aloitti ikään kuin kostoksi viinankeiton Könnien vanhalla viinapannulla ja jopa hyvin pian keitti parempaa viinaa kuin Könnit ikään. Könnien maustaessa pontikan kuminalla pontikan maun peittämiseksi,

tislasi Jean Rannon talossa viinan vielä kertaalleen sen jälkeen, kun siinä oli liotettu pellavapussissa olleita muurahaisia ja niiden munia. Maku miellytti sellaisenaan, eikä pontikkaa sen jälkeen tarvinnut enää maustaa.

Paloviinan kysyntä, varsinkin hyvän sellaisen, oli kasvavaa. Tilalliset ja työväki vaurastuivat talojen kasvaessa ja satojen täyttäessä laarit. Maamiesseuran perustaminen sekä Laivanpään ja Taipaleen nevojen kuivaushanke oli luonut uutta uskoa maa- ja karjatalouteen. Kun lisäksi rahaa tuli tervasta ja ruudin valmistamiseen tarvittavasta salpietarista oli kaikilla varaa ostaa viinaa. Sitä käytettiin jopa liikaakin.

Keisari oli antanut käskyn, jonka mukaan jokaisen kestikievarin, majatalon ja trahteerin tuli naulata 7 hopearuplan sakon uhalla seinälleen ohjesäännön: ”Tässä paikassa ei tarjoilla viinaa sellaiselle, joka ei enää ole sen tarpeessa.” Juopuneita oli ryhdytty myös sakottamaan.

Marian ajatuksen katkaisee kohina, kun kirkkoväki nousee seisomaan. Juho Könni ja Maria Ojala kävelevät kirkonkäytävää Salomon Hanneleksen vihittäväksi.

Marian rintaa vihlaisee muisto kuuden vuoden takaa, kun hän oli miettinyt menisikö Juho ensin vihille vai ehtisikö hän karata Jeanin kanssa. Viime aikoina ei tapaamisia ollut järjestynyt paljoakaan, eikä karkaamista voitu mitenkään suunnitella. Puhumattakaan aikataulusta, koska se voisi tapahtua.

Kyynel nousee Marian silmäkulmaan hänen ajatellessa, että onko tämä aika mennyt kokonaan hukkaan ja lähteekö Jean yksin takaisin Ruotsiin, kun elämä Könnillä ei ole enää tarpeeksi haastavaa.

Kaikki Juhon pojat olivat yhdessä töissä verstailla edelleen ja vanhimman veljen Jaakon lapsetkin ovat pian mukana töissä. Tilan jako olisi varmasti myös edessä, kun isästä aika jättää, jos ei jo aikaisemmin.

Myös Maria oli alkanut viihtyä yhä enemmän valuverstaalla, jossa näennäisesti avusti nuorempia veljiään opin alkutaipaleella, mutta vanhemmat veljet Jaakko ja Juho olivat jo huomanneet Marian taidon valumuottien teossa. Hänen kaivamansa valukanavat olivat tarkempia ja sirompia ja siten jälkityöt helpompia. Marian keksintöä oli myös lisätä valumuotin multahiekkasekoitukseen ruisjauhoja, jolloin muotti kovettui ahjon edessä kovemmaksi ja valu onnistui helpommin, eikä virheellisiä osia juurikaan syntynyt.

Jeanin vihjeen mukaan hän oli tehnyt viisareiden muotin kipsistä ja saanut ne paljon hienopiirteisemmiksi ja valaminen oli myös nopeampaa. Veljet olivat myös yrittäneet samaa, mutta kipsimuottia ei ollutkaan aivan helppo tehdä.

”Kerro nyt ihmeessä miten paljon kipsijauhoa ja vettä pitää sekoittaa, että seos kovettuu riittävästi kestäämään sulan messingin” oli Jaakko häneltä usein kysynyt.

”Eivätkös mestarit pidä salaisuutensa ja kerro niitä vain valikoidusti eteenpäin” Maria oli vastannut ilkkurisesti, muistaen Jeanin katkeruuden salaisuuksien jakamattomuudesta.

”Kerro nyt kuitenkin jollekin meistä, eihän tässä muuten ole jatkuvuutta!” Jaakko oli inttänyt ja Maria lupasi kertoa asian Matille ja asia oli jäänyt sikseen.

Molemmat veljet, Jaakko sekä Juho, sen sijaan opettivat asioita ja tekivät seoksia ja pohtivat erilaisia ratkaisuja vapaasti silloinkin, kun Maria oli paikalla.

Maria huomasi vuosien kuluessa omaksuvansa asioita yhtä nopeasti kuin oli kerrottu isän oppineen asiat aikanaan niin kelloista kuin aseistakin.

Jaakko oli ollut naimisissa jo 16 vuotta ja hänellä oli 6 lasta, joista vanhin oli 15-vuotias tytär, Maria hänkin. Nyt kun Juho meni naimisiin, on varma, että veljeksien yhteistyö päättyy ja jatkuu erillisissä pajoissa ja työtuissa. Vasaralaitos jäisi varmaan yhteiseksi. Siinä vaiheessa Jean on viimeistään luvannut lähteä muualle.

Tässä vaiheessa Maria havahtuu kirkkoväen voimakkaaseen veisuuseen ja yhtyy virteen sydämen edelleen kipuilla Jeanin tulevaa valintaa.

Jean Boirro alias Mårten Eerikinpoika ohjasi hyväkuntoisen hevosensa Könnin navetan taakse, riisui sen valjaista ja vei tallipojan hoiviin.

Viinanmyyntireissu oli ollut tavallistakin tuottoisampi ja Jean oli päättänyt lähteä Könniltä.

Ollessaan Jaakon emäntää avustamassa vintin siivouksessa, oli tehtäväksi tullut mm. kolmen kapiokirstun siirtäminen uuden työpisteen tieltä Könnintien vasemmalla puolella olevan vilja-aitan yläkertaan.

Uteliaisuus oli voittanut ja Jean kävi läpi arkkujen sisällön. Ne olivat täynnä tyttäreille tehtyjä kapiovaatteita, ryijyistä lakanoihin ja pitsiliinoista ikkunakartekeihin. Ne oli varmasti koottu Jaakon vanhimmalle tyttäreille, jonka nimi oli sama kuin hänen mielitettynsä eli kapioidissa oli kirjailtuna aivan oikeat nimikirjaimet MK.

Koettu huono kohtelu, vähättely hänen taidoistaan ja mestareiden oppien salaaminen häneltä, olivat kaivertaneet mieltä vuosikausia. Nyt hän päätti kostaa, lähteä Könniltä Marian kanssa ja ottaa nuo kolme kapiokirstua vähäisenä korvauksena siitä työstä, jonka hän on mestareille tehnyt saamatta oikeansuuruista palkkaa jakamistaan opeista.

Mestarit olivat hyödyntäneet hänen taontaoppejaan etenkin tornikellojen teossa, joiden laadun tae olivat hänen saamansa oppi Ruotsista ja oman Valloonisukunsa perintönä saadut erityisopit.

”Kunpa vain Maria olisi vielä lähdössä! ” Jean ajattelee ääneen ja miettii viimeaikaisten liiketoimien tuomaa etäisyyttä ja sitä, ettei lähtö tapahtunutkaan ennen kuin Juho-veli meni vihille.

”Marialle voisi kertoa, että isä Juho on antanut suostumuksen karkaamiselle ja varustanut matka-arkut mukaan viimeiselle tyttärelleen, mutta vaatinut, etteivät he olisi Könnille enää missään yhteydessä. Virallisesti tällainen karkaaminen on sellainen synti, ettei sen jälkeen voi tytärtään enää tunnustaa.”

Jean tuntee huonoa omaatuntoa, mutta muistaa kuinka karkaaminen oli erityisesti juuri Marian ajatus. Hän ei halunnut olla vain Könnin tytär, vaan luoda oman elämänsä omilla vahvuuksillaan. Päätös oli syntynyt, nyt pitäisi vain odottaa sopivaa hetkeä, mieluummin hyvissä ajoin ennen kuin Jaakon tytär aikoo mennä avioon ja kapiokirstuja ruvetaan etsimään aitan vintiltä.

Maria istui täyteen lehteen puhjenneen koivukujan alussa olevalla penkillä itkuisena. Hänelle kaikkein rakas veli, Matti, oli kuollut juuri juhannuksen alla ja miehisyyden kynnyksellä, 19-vuotiaana. Hän oli ollut aivan innoissaan saamistaan kello-opeista ja työskenteli väsymättä isänsä ja setänsä johtamassa keltotehtaassa, jonka laajuus oli kasvanut entisestään. Sitten yhtäkkiä hän vain oli poissa.

Koivukujaa pitkin kulki Marian mielitetty Jean taluttaen nuorta varsaa hevosaitaukseen. Maria vilkaisee varovasti ympärilleen ja kuiskaa Jeanille:

”Lähdetään nyt, Matin jälkeen täällä ei ole mitään, mikä pidättelee minua. Lähdetään heti hautajaisten jälkeen. Valmistele lähtö silloin, kun olemme kirkolla ja sitten voit odottaa vaikka siellä Rannossa hevosten kanssa. Tulen sinne suoraan kirkolta Rannon tyttären Eliisan kanssa. Niin kestää jonkin aikaa ennen kuin lähtö huomataan, kun hautajaisväki tulee tänne Könnille maahanpanijaisiin ja minun tiedetään surevan veljeä yksikseni Rannossa.”

Jean ei vastaa mitään, pysähtyy vain varsan kanssa vähän matkan päähän ja on tutkivinaan sen etukaviota. Katsoo taaksepäin Mariaa ja toteaa kuin kavion kuntoa arvioiden:

”Kyllä tästä hyvä tulee, ei muuta kuin liikuntaa kintereet kireällä!”

Marian sydän alkaa sykkiä kiivaasti. Nyt se tapahtuisi. Nyt Maria, Juhon tytär Könni, alkaa elää omaa elämäänsä.

5. Kaarina Rinnemaan kotona 4.6.2013

Veikko palasi Kaarinan, Kertun ja Liisan luokse kahden painavan laatikon kanssa. Tytöt istuivat edelleen olohuoneessa. Kahvikupit olivat vaihtuneet viinilaseihin ja tarjottimella oli paikallisia Juustoportin herkkujuustoja. Posket jo hieman punoittivat ja äänet olivat kohonneet, kun kilvan yritettiin tulkita matka-arkusta löytyneitä papereita.

”Tämä pidempi selvitys on Jean Boirron oma tarina, eikä voi ajatella, että se olisi mitenkään keksitty ja tuo isoisoisä Rochie on todella ollut olemassa ja myös se juttu veloista. Hän on saanut jopa kujanjuoksurangaistuksen, kertoo Ilmajoen historia. Ei olisi ollut ihme, että pojat ovat halunneet vaihtaa nimeä ja nimet muuttuivat silloin paljon pienemmistäkin syistä” Liisa tuumaa.

”Se, että hän olisi ottanut arkut vahingossa, kun niissä oli kirjaimet MK, onkin sitten jo vaikeammin uskottava juttu. Könnin kirjan mukaan Marian iso-veljellä Jaakolla, josta tuli sitten myöhemmin Ala-Könnin isäntä, oli myös tytär Maria. Sama nimi johtui siitä, että heidän äitinsä ja myös isoäitinsä oli Maria. Nimi on yleinen myös jälkipolvilla. Voisin vaikka veikata, että jos tämä karanut Maria on saanut tyttären tai useamman, niin jonkun nimi niistä olisi varmasti Maria. Eli mun mielestä Jean Boirro alias Mårten Eerikinpoika kyllä otti varkein nämä arkut.” Kerttu jatkaa, aivan kuin esitystä olisi harjoiteltu Veikon poissa ollessa. Ennen kuin Veikko ennättää puhua mitään, näytelmä jatkuu.

”Ajattelepa, jos näiden arkkujen salalokero aukesi vain vahingossa, kun ravistunutta arkkua ehkä vähän krouvisti hinattiin lattiaa pitkin Ilmajoen museon johtokunnan kökässä, niin olisiko Jean löytänyt salalokeron siinä vaiheessa, kun ne luvatta otti haltuunsa? Veikkaan vahvasti, että lokero on löytynyt vasta myöhemmin ja Jean ja Maria ovat laittaneet sinne tarinansa siihenastisen kulun, ikään kuin joskus löydettäväksi. Kysymys kuuluu, mitä lokerossa on ollut siinä vaiheessa, kun se löydettiin?”

Kerttu pitää taidepaussin ja Veikko pääsee mukaan tarinaan.

”Arvelin aivan samoin. Tarinan jatko-osaan viittaa paperin alareunassa oleva muistiinpano kellomestari Wasbergista...”

”Onkos se samaa sukuperää, kuin se Wasberg, jolle meidän Juha Mietoo hävis sen sadasosan!” Kaarina lohkaisee väliin.

”No sitä en tiedä, mutta tiedän, että Eskilstunan kaupungin alueella on ollut kellonrakennusammattilaisia samaan aikaan kuin Ilmajoen Könnillä. Aloittivat vähän aikaisemmin ja lopettivat samoihin aikoihin. Yksi heidän mestarinsa on kellomestari Wasberg, joka sai mestarin oikeudet yhdessä veljensä kanssa 1804. Siellä tehtiin lähinnä seinäkelloja, joten voisi hyvin olettaa, että Jean ja Maria saattoivat ainakin ensivaiheessa mennä sinne töitä etsimään. Kellomuseolla on Eskilstunan mestareita koskeva laaja tutkimus ja tietojen vaihdon nimissä Kaupunginmuseon johtaja pyrkii löytämään meille tietoa siitä, onko tässä pruukkiihteisössä ollut joskus töissä Jean ja Maria jollakin nimellä. Voi pa olla jopa niin, että sieltä Jean tuli tänne, vaikkapa vain oppeja Könniltä varastamaan?”

”Vau, tuo on hyvä uutinen, siinä on siis taas uusi jälki?”

Kerttu iloitsee ja leikkaa Mustapekkajuustosta tukevan siivun.

”On hyvä, ettei käteen jää mustapekkaa!”

”Mitä tytöt tuumatte siitä, että Marian isä olisi antanut siunauksen kar-
kaamiselle, mutta kieltänyt yhteydenpidon Könnille? Näinhän Maria kertoo omassa viestissään”, Veikko kysyy.

”Jos sitten vaihdetaan tähän Marian dokumenttiin eli tarinaan, niin olemme tyttöjen kanssa tuumanneet, että se voisi pitää paikkansa, jos Maria olisi kuul-
lut sen isältään Juholta. Mutta kun Maria kertoo kuulleensa viestin Jeanin
kautta, niin se muuttuu epäluotettavaksi. Jos mestarit kartoivat taitavaa sep-
pää ja pitivät hänet pimennossa salaisuuksista, miksi Jeanille olisi ikään kuin
annettu lupa karata Maria mukanaan ja miksi sen jälkeen Jean vielä otti va-
hingossa kolme arkkua mukaan”, Liisa toteaa ja kaikki tytöt nyökyttelevät mu-
kana.

Veikko tuumaa arvauksen voivan hyvinkin olla oikea, mutta kysyy

”Mistä voitaisiin löytää taho, johon Maria olisi ollut yhteyksissä, kun Könnille ei
saanut ottaa yhteyttä?”

”Kun teillä on nuo kirjeet ja muutakin kirjatietoa Könnin suvusta, niin voitte-
ko yhtään arvata kehen Maria olisi voinut olla yhteyksissä? Tuskin hän malttoi
olla kenellekään kirjoittamatta, varsinkaan jos he menestyivät ja saivat lapsia.
Eikö olisi uskottavaa, että olisi joku luottohenkilö?”

”Marian rakkain sisarus oli Matti, jonka kuoleman jälkeen he karkasivat.
Miksi Matti piti Marian Könnillä, mikä heitä yhdisti”, Kerttu vastaa Veikolle uu-
della kysymyksellä.

”Ilmajoen historia kertoo käräjillä käydystä viinariidasta, kun Könnit syyttivät
renkiään viinapannun varastamisesta. Pöytäkirjassa ei mainita rengin nimeä.
Tapio Piirto törmäsi juttuun tutkiessaan Könnien syntykodin Rannon historiaa.
Rannon talo maksoi kruunun velat oivallisella viinalla, jota poltettiin, kun tilan
metsistä ei löytynyt enää puita tervanpoltoon. Olisko liian rohkea veikkaus,

että tuo renki oli Jean Boirro tai Mårten Eerikinpoika, jona Könnin veljekset hänet tunsivat?”

Veikko saa tytöt varsin mietteliääksi omilla päätelmillään ja hiljaisuus laskeutuu juustotarjottimen ympärille. Kaarina tulee keittiöstä ja kysäisee:

”Vahva kahvi ja kolmen tähden Jaloviina voisi auttaa, jos viinankeittoon-gelma ei muuten ratkea?”

Iloinen hälinä valtaa huoneen hetkeksi, kunnes Liisa parahtaa:

”Muistatteko, kun siinä Marian omassa kertomuksessa kuvataan pitkää odotusta, kun suhdetta ei voitu julkaista, olikos se peräti yli kuusi vuotta? Ja siinä yhteydessä hän kertoi murehtineen Jeanin kiinnostuksen säilymistä pitkällä markkinareissuilla!”

Kerttu jatkaa jalkaa polkien, kun oli keksinyt saman mihin Liisa pyrki.

”Mitä myydään markkinareissuilla? Viinaa...”

”Siis Jean on ollut mukana Rannon talon viinankeitossa? Olisiko ehkä muutakin yhteyttä tähän Könnin kotitaloon, olisiko Maria kertonut jotain sinne tai vaikka Jean itse? Tiedätkö mistä jotain voisi löytyä”, Veikko tiivistää ja arvuuttaa tyttöjä.

”Rannon vanha talo paloi kuuskytluvalla kivijalkaan, joten ei sieltä ainakaan”, Kaarina tietää.

”Muistanko oikein, kun olimme kuuntelemassa sitä Martti Koskenrannan esitystä isoisänsä vapaussotareissusta, niin siinä kerrottiin, että viiskytluvun alussa Ilmajoella joka talosta etsittiin vapaussodan aikaista kirjeenvaihtoa ja Ilmajoen museolle kannettiin syrpykoppakaupalla vanhoja kirjeitä, monet paljon ennen vapaussotaa kirjoitettuja”, Liisa muistelee ja näkee Veikon ilmeestä, että osui oikeaan.

”Niistä kirjeistä kerättiin materiaalia kirjaan ’Ilmajokiset vapaussodassa’, tietenkin haastattelujen lisäksi, sillä silloinhan vapaussodan sankareita oli vielä monia elossa”, Kaarina täydentää.

”Näissä laatikoissa ovat nämä kirjeet, edelleen luetteloimatta, kun ei ole saatu riittävän osaavaa väkeä töihin. Ilmajoen kunnan tuki museolla on aivan olematonta, joskin tuki on nyt vähän paranemassa. Miten on, ruvetaanko lukemaan näitä aamusella. Martti Koskenranta ja ehkä myös Joonas Pakarinen, tulevat kökkään mukaan?”

Kolme jallulasia kohoaa iloiseen tervehdykseen ja Veikko oli varma, että jos siellä jotain kirjeenvaihtoa on, joka auttaisi jäljittämään Maria Könnin, niin kyllä nämä likat sen löytäisivät.

”Minkä tähden tänne tulin – teidän kolmen tähden”, Veikko heittäytyy tunteelliseksi.

Risto ja Mari ajoivat lyhyen matkan Kevarilta puutarhatalolle, jonne olivat muuttaneet, kun Katri-sisko ei halunnut enää äidin poismenon jälkeen siellä asua.

Kellariin oli asennettu aikaisemmin päätalon yläkerrassa ollut vakoilukeskus, mutta Riston nuoruudenharrastus sähköjunapöytä oli jätetty Jaakolle päätalon vintillä säilytettäväksi.

Kellarin oli varsinaisesti rakentanut isoisänisä vapaussodan asevarastoksi tai pakopaikaksi bolsheviikkien vainon varalle. Se, mitä kellarissa todella säilytettiin, jäi virallisesti todistamatta, mutta maailman kahdeksas ihme olisi ehkä voitu palauttaa Venäjälle Katariinan hoviin, jos veli Pentti olisi jakanut avioliittonsa synnyttämän synkän salaisuuden veljilleen ja sisarelleen ajoissa.

Omatunto Ristolla hieman nipistää kellarin historiaa muistellessa, koska hänen nykyinen vaimonsa seurusteli ensin veli Pentin kanssa, mutta Mari ihastui Riston salaperäiseen elämään saatuaan toimeksiannon selvittää Supolle Pentin Pietarin matkan todellisen syyn.

Ristolla oli takana pitkä ja menestyksellinen ura erilaisten kännyköiden salakuuntelu- ja vakoilulaitteiden parissa. Aluksi niiden kanssa oltiin yksinoikeudella markkinoilla varsinkin CIA:n kanssa. Myös Suomen Supo käytti osaa tekniikasta, eli sen verran kuin maan laki salli, ei yhtään enempää. Virallisesti.

Risto rahasti keksintönsä ajoissa ja oli nyt taloudellisesti vahvoilla, eikä töitä olisi enää tarvinnut tehdä lainkaan. Mutta kaikki Koskenrannan miehet olivat syntyneet työmiehenpäivänä eikä laiskottelu ole maistunut kenellekään heistä, jos ei nyt Aaton eläkeaikaa Marbellassa oteta huomioon.

Marin mukaantulo oli vielä lisännyt intoa ja tavoitteita, kun salaisuuksista saattoi jonkun kanssa keskustella vapaasti.

Risto oli saanut paljon toimeksiantoja molemmin puolin isoa vettä. USA:ssa NSA aloitti WTC- tornien tuhoutumisen jälkeen massiivisen seurannan terroristien sieppaamiseksi. USA:n tilauksissa ei kovinkaan paljoa piitattu, minkä lain mukaan jonkun tahon salakuuntelu olisi luvallista. Pääasia oli, että tietoa saatiin. Oikeita linkkejä löytyi, mutta niiden löytämiseksi tuli seuloa yhä suurempia massoja. Mikään salaustekniikka ei enää ollut kuuntelun ja seulonnan esteenä.

Massiivisten hakujen jalkoihin jäi yhä useampi Suomeen kohdistettu rajoitettu tiedustelu hanke, joita Risto ja Mari olivat suorittaneet. USA tai muukaan taho eivät olleet kovin kiinnostuneita pienen Suomen salaisuuksista tai rikollisista yhteyksistä.

Kerran Risto oli kieltäytynyt massavakoilusta, kun vakoiluohjelma olisi pitänyt käydä syöttämässä kaikkien Suomen operaattoreiden keskuslaitteisiin. Myöhemmin Ruotsi lähti mukaan tähänkin hankkeeseen. Tämän jälkeen myös

vastavakoilutietoja alettiin pantata, toimeksiannot vähenivät ja niiden luonne muuttui.

Molemmat virittivät laitteita tottuneesti ja Risto avasi suojatun yhteyden Supoon samalla, kun kuittasi CIA:n linjan auenneen normaalisti.

Mari alkoi selata Amerikan tarjontaa ja toimeksiantoja ja kirjasi ne ylös arvioimaansa tärkeysjärjestykseen. Päivä kuluu odottelussa ja valtavan tietomäärän selaamisessa. Suomalaisia haettavia iskusanoja ei viestinnästä ilme-

ne.

Risto on keskittyneenä puhelimessa. Kello tulee kuusi.

”Tehän olette hyvin perillä näistä Ilmajoen Könneistä”, aloittaa Supon etsivä Tuomo Launis.

”No jos en minä, niin suvusta löytyy oikein Mestari Könnikin”, Risto vastaa.

”Katsos meillä on täällä sellainen pieni kuittaus CIA:n Euroopan yksiköltä. He varmistelevat, että joku säätiö nimeltään Konni-Boirro lopetetaan laillisesti ja oikein. Sieltä olisi tulossa joku summa Seinäjoella asuvalle Sirkka Alavaiselle joskus loppukesästä. Tuli vain aamupalaverissa esille, että näissä salapolisi-piireissä aina herätään ihmettelemään, kun joku kysymättä raportoi jonkun olevan laillista ja oikein. Päätettiin siksi kysäistä sulta, että onko teillä tietoa tästä asiasta. Ainakin voisit hankkia sen supisuomalaisen Könnisäätiön asiamiehen Jaakko Koskenrannan lausunnon asiasta. Voimme sitten laittaa tämän asian mappi ööhön”, Launis päättää asian.

Risto lopettaa yhteyden ja valitsee saman tien Jaakon numeron, sillä tämän tiedon kautta eräs takavuosien tapahtuma saa varmasti selityksensä.

”Moi Risto, kellarissako olet, kun ääni tulee kuin vapaussodan asevarastosta”, Jaakko vastaa iloisena parinsadan metrin päästä Ylitalolta, jossa klappikokki on saatu valmiiksi ja Martti ja Joonas istuvat Jaakon kanssa Ylitalon porraskivellä kahvilla.

Risto kertoo lyhyesti Supon viestin ja kertoo oman näkemyksensä asian yhtymäkohdista tilanteeseen, jossa Risto joutui putsamaan säätiön tietokoneen kehittyneestä vakoiluohjelmasta.

”Joo näin on. Sieltä Ranskasta tai se oli sittenkin siis Belgiasta, no ranskaksi kuitenkin, tuli pyyntö saada Könnin sukukirjan ranskankielinen laitos tutkimuskäyttöön. No eihän sitä nyt ranskaksi ollut käännetty, mutta laitettiin suomenkielinen ja saate ranskaksi. Pyydettiin siinä toimittamaan meille mahdolliset tutkimustulokset suvun omaan arkistoon”, Jaakko muistelee.

”Ja sitten, oliko se nelisen vuotta sitten, tuli kirjasta otettuja kopioita ja virkatodistuksiakin sellaisen saatteen tai lisämausteen kera, että säätiön kone saastui sillä vakoiluohjelmalla, josta varoitin sitten ulkoministeriötä, jonka kautta se viesti tuli. Sieltä ei kuulunut mitään”, Risto jatkaa.

”Siis siellä Belgiassako on sitten ollut joku Könnin sukuhaara ja oikein säätiökin? Mä juttelen tästä isän kanssa ja soitan sulle takaisin.”

Martti oli jo kysymysmerkkinä ja myös Joonakselle käyty keskustelu herätti vahvaa kiinnostusta.

”Kuulitte tuosta jo osan. Ristolta oli Supo kysellyt tiedetäänkö Könnien piirissä, että Belgiassa on säätiö nimeltä Konni-Boirro, jonka lopettamisesta seinäjokelainen Sirkka Alavainen saa jonkun rahasuorituksen.”

Jaakko täydentää asiasta, että kaikki pääsevät jyvälle:

”Sirkka Alavainen on Könnin oltermanni, 80-vuotias ja oikein pirteä ikäisekseen. Oikein ammattikasvatusneuvos. Oliko siitä puhetta, että miksi juuri Sirkka Alavainen? En mä meinaa, että rahan pitäis tulla suvulle, saati mulle, mutta niin kuin kiinnostaa tuo valintakriteeri?”

”Siitä ei ollut puhetta, mutta miten siellä Belgiassa voi olla Könnejä, joista me ei tiedetä mitään”, Joonas kysyy ja Jaakko toteaa ajatelleensa samaa asiaa.

”Siitä meidän sukukirjastahan on jäänyt selvittämättä kahden ensimmäisen mestaripolven tyttären jälkeläiset nykypäivään. Kyllä sieltä voisi löytyä vielä vaikka mitä. Se tutkimushan on nyt oltermannikunnan päätöksellä laitettu alkuun ja Tapio Piirto on siitä jo selvittänyt suuren osan. Muuten nyt tulee mieleen, että Sirkka oli ainoa äiti-tytär-linjan jälkeläinen, joka oli tiedossa, kun näitä puhtaita isä-poika ja äiti-tytär -linjoja selvitettiin siihen DNA-tutkimukseen. Olisikohan se voinut olla se valintaperuste?”

”Aika hyvä veto, niinhän sen täytyy olla, varsinkin jos tuo Belgian haara on samanlainen äiti-tytär -linja, joka meillä ei sitten ole ollut tiedossakaan”, Jaakko toteaa ja soittaa saman tien tiedon Ristolle kysyen vielä isältään:

”Eikä Könneillä ole asian suhteen mitään vaatimuksia? Säätiöllä ei ainkaan ole asiassa mitään puhevaltaa.”

Joonas ja Martti söivät ääneti eväsleivät ja hörppivät kahvia, kun Jaakko viipyi puhelimessa. Aurinko alkoi jo kaartaa kohti metsänrantaa Altian jätevedenpuhdistamon taakse ja voimalaitos pölläytteli märän sahajauhon tuottamia mustia pilviä taivaalle.

”Rupiavat pian lämmittämään tehdasta ohran kuorella. Kuinkahan usein sitten pitää talo pestä, kun nyt riittää joka kolmas vuosi?”

Jaakko liittyy keskusteluun lopetettuaan puhelunsa.

Asia näytti loppuun käsitellyltä.

Niin ei kuitenkaan ollut. Ei alkuunkaan!

Aamulla oli uudestaan kokoonnuttu Rinnemaan asunnolle ja nyt myös Joonas ja Martti olivat mukana.

”Eilen kuultiin mielenkiintoinen uusi tieto. Belgiassa on ollut oma Könnihaara, joka on perustanut oikein säätiönkin, joka tosin nyt lakkautetaan ja oltermanni Sirkka Alavainen saa sieltä perintöä luultavasti sen vuoksi, että on ainoa äiti-tytär -jälkeläinen toisen polven Juho Könnistä ja hänen yhden tyttären, Marian, jäljillähän te olette, eikö niin?”

Martin uutinen pamahtaa melkoisella voimalla kirjepinojen sekaan ja saa aikaan melkoisen kiihkeän sananvaihdon.

”Tuo on merkittävä uutinen ja saa nyt tutkimuksemme lentoon, Belgiaan ei kannata enää mennä omalla autolla, kuten olemme aikoneet mennä Eskilstunaan”, Veikko hehkuttaa.

”Tarkoittaako tuo sitä, että tämän meidän jäljittämän Maria Könnin ja Jean Boirron suku on kuihtunut, kun perijää etsitään täältä”, Kerttu päättelee ja Liisa jatkaa:

”Sen nyt jo voi arvata, että suvun taival on ollut menestyksellinen, kun varoja oli laittaa säätiöön saakka.”

”Olisko siellä jo hyödynnetty se raudan resepti, jota turhaan yritimme patentoida”, Joonas kysyy innostuksen puna poskillaan ja jatkaa.

”Tuo ei tullut mieleenkään eilen, kun kuulin asiasta, mutta Liisan ajatus varallisuudesta voisi tarkoittaa juuri sitä. Pitäiskö nyt Veikko lähteä sinne Eskilstunaan saman tien?”

”Ottakaa nyt ensin vielä lisää kahvia”, Kaarina rauhoittelee tilannetta.